

ИЗСЛЕДВАНЕ НА УСЛОВИЯТА И ПРИОРИТЕТИТЕ ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА ХРАНИ ОТ РАСТИТЕЛЕН И ЖИВОТИНСКИ ПРОИЗХОД В КЪРДЖАЛИЙСКА ОБЛАСТ

/Представяне на научно-изследователски проект/

RESEARCH ON CONDITIONS AND PRIORITIES FOR PRODUCTION OF FOOD OF PLANT AND ANIMAL ORIGIN IN KARDZHALI REGION

Доц. д-р **ВАСКО ВАСИЛЕВ**, Доц. д-р **МАРИЯНА ИВАНОВА**
БУАРР - Пловдив

Assoc. Prof. Dr. **VASKO VASILEV**, Assoc. Prof. Dr. **MARIANA IVANOVA**
University of Agribusiness and Rural Development - Plovdiv

Резюме: Главна ЦЕЛ на проекта: "Изследване на условията и приоритетите за производство на храни от растителен и животински произход в Кърджалийска област" е да се изследват условията и приоритетите за производство на храни от растителен и животински произход в Кърджалийска област. За постигане на тази цел научният колектив е поставил следните специфични цели: Изследване на: Почвено – климатичните условия на района, обособяване на селскостопански зони; Земеделската характеристика на отделните селскостопански зони; Традиционните земеделски производства (поминък) в следните направления: Растениевъдство, Технически култури, Животновъдство и рибовъдство. Изследване на съвременните насоки за възстановяване на традиционни производства; Условията за внедряване на алтернативни земеделски култури и нови породи животни; Условията и насоките за преработка на земеделска продукция; Пазарните механизми и условията за превръщане на гр. Кърджали в регионално търговско средище; Външните комуникации и асоциирането на областта и др. Обучителни семинари, тематични конференции по направления, публикуване на наръчници и ръководства са сред дейностите, които ще спомогнат за бъдещото приложение на резултатите от проекта.

Summary: The main AIM of the project titled: "Research on conditions and priorities for production of food of plant and animal origin in Kardzhali region" is to study the conditions and priorities in production of food of plant and animal origin in the Region of Kardzhali. In order to achieve that objective, the scientific team set up the following **specific objectives:** Research analysis on: Soil-climatic conditions, districts division and differentiation of agricultural areas; Research on agricultural characteristics of the particular agricultural areas; Traditional productions in the following fields: Crop production, Industrial crops, Animal breeding, Fish farming; Research on contemporary trends for recovery of traditional agricultural productions; Conditions for introduction of alternative agricultural crops and new breeds of animals; Conditions and trends for development of food processing industry; Market mechanisms in the region; Research on conditions for establishment of a Market-place; External communications and association of the region, etc. Training seminars, thematic conferences, publishing handbooks and guidelines are among the activities that will contribute for the future implementation of the project results.

ВЪВЕДЕНИЕ

Проектът се провежда с цел да се проучат възможностите за производство

на храни от растителен и животински произход в Кърджалийска област като алтернатива на тютюнопроизводството. Резултатите от проекта ще предоставят научно-обоснована информация за алтернативни земеделски култури, които биха могли да се отглеждат в този регион. Това ще спомогне за насърчаване на предприемачеството и развитие на земеделско производство, осигуряващо трудова заетост и допълнителен доход на населението в Кърджалийския регион.

В условия на глобализиращ се свят темата на научно-изследователския проект „Изследване на условията и приоритетите за производство на храни от растителен и животински произход в Кърджалийска област” акцентира вниманието върху условията за производството на храни от растителен и животински произход в област Кърджали.

АКТУАЛНОСТ НА НАУЧНАТА ПРОБЛЕМАТИКА ЗА БЪЛГАРИЯ И РЕГИОНА

Област Кърджали заема 3 216 кв. км площ в югоизточната част на Република България, което представлява 2,9 % от територията ѝ. Намира се в Южен централен район за планиране /NUTS BG 22/. Тя граничи на запад със Смолянска област, на север с Хасковска и Пловдивска област, на юг и югоизток с държавната граница на страната с Република Гърция. В административно-териториалните граници на Област Кърджали са включени седем общини - Ардино, Джебел, Кирково, Крумовград, Кърджали, Момчилград и Черноочене. Граничното положение на областта е благоприятно от гледна точка на възможностите за нейното развитие. Това местоположение обуславя значителния потенциал на областта за осъществяване на трансгранично сътрудничество. От друга страна перспективите за развитие на областта са свързани в много голяма степен с възможностите за интегриране на Област Кърджали със съседните области и със създаването на предпоставки за общо

използване на ресурси и потенциали за развитие. През територията на Област Кърджали преминава Общоевропейски транспортен коридор /ОЕТК/ № 9¹ Хелзинки-Александруполис, който ще придобие още по-голямо значение след изграждането на ГКПП-Маказа.

Актуалността на предлагана разработка може да се разглежда в следните аспекти:

- Необходимост от развитие и растеж на агробизнеса в региона;
- Икономика и бизнес-планиране, базирани на знания и научно-обоснован анализ на региона с препоръки за развитие на региона;
- База за развитие на предприемачество-резултатите от проекта = инструмент в ръцете на предприемача;
- Основа за повишаване на конкурентноспособността на местните земеделски производители чрез излизане на пазара с конкурентна земеделска продукция;
- Предпоставка за пазарна устойчивост;
- Предоставяне на технологии за внедряване в производството на нови нетрадиционни за региона земеделски култури.

Работната програма включва следните по-важни научни задачи:

- Изследване на почвено-климатичните условия, райониране и обособяване на селскостопански зони, изследване на техните земеделски характеристики.
- Изследване на традиционните земеделски производства (поминък).
- Изследване на условията за внедряване на алтернативни земеделски производства за област Кърджали.
- Изследване на условията и насоките за преработка на земеделската продукция.
- Разработване на технологични схеми за

¹Транспортен коридор № 9 - Хелзинки - Санкт Петербург - Москва /Псков - Киев - Любашевка - Кишинев - Букурещ - Русе - Димитровград -проход Маказа - Александруполис

прилагане на алтернативни земеделски производства.

- Разработване на концепция за превръщане на гр. Кърджали в регионално търговско средище; Изследване на условията за обособяване на тържище.

СЪЗДАВАНЕ НА БЛАГОПРИЯТНА СРЕДА ЗА МЛАДИ УЧЕНИ

Производството на храни Е ТАМА, чиято актуалност тепърва ще достига своя пик по отношение на научно-изследователски разработки. Първите наченки на криза за храни в световен мащаб провокират научния интерес на много млади учени от различни направления.

Многоаспектната тематика на разработката позволява участието на различни по специалност, компетенции, стаж и професионални направления учени. Избраното тематично направление е особено благодатно поле за изява на групата на т.н. „млади учени” по няколко причини:

- Земеделието е традиционен отрасъл за нашата страна, всеки едни от нас е имал, има и ще има връзка с българската земя, която ни прави уникални като нация и народ.
- Участието за всеки млад учен в подобен научно-изследователски проект е уникална възможност за придобиване на опит;
- Работата в т.н. „полеви условия” на място сред хората (анкетни проучвания, семинари и т.н) дава уникалната възможност за прекия „жив” контакт с хората от практиката, хората които пряко използват достиженията на науката;
- Колективната работа и участието в научния колектив на утвърдени учени ще създаде среда за демонстриране на мотивация, колективна отговорност и

загриженост за постигане на целите на проекта от страна на младите учени;

- Младите учени със свежи идеи ще бъдат включени пряко в процеса на вземане на решения, ще имат възможността да анализират база данни, да обобщават резултати и да участват активно в процеса на оценка на резултатите от проекта.

ПОТЕНЦИАЛ ЗА ТРАНСФЕР НА ЗНАНИЯ И ПРИЛОЖИМОСТ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

Мощната научна база данни е едно от традиционните най-важни предимства на Европа. Ключова област за действие в разработената от Комисията разширена иновационна стратегия на ЕС е усъвършенстване на трансфера на знания между научните организации и промишлеността и гражданските публични организации. Осъзнавайки значението на трансфера на знания за увеличаване конкурентноспособността и подобряване ефективността на научните изследвания в отговор на Лисабонската стратегия, научният колектив е насочил своите усилия разработката да придобие научно-приложен характер.

Географското местоположение на област Кърджали по неоспорим начин дефинира възможността за трансфер на научни достижения, знания и добри образователни практики.

След първи януари 2007 г., с приемането на Р България за равнопоставена страна-членка на европейското семейство, стана възможно движението на хора, капитали и знания свободно в рамките на общността. Този факт направи реална възможността, както за движение на хора и капитали, така и обмена да научноизследователски практики. Настоящият научно-изследователски проект предвижда обмен на добри научни практики, както в рамките на общността така и извън нея.

Актуалността на дефинираната научно-изследователска разработка

по неоспорим начин акцентира върху нейния практико-приложен характер. Изпълнението на предвидените научни задачи, дейности и резултати е пряко следствие от потребностите на обществото и бизнеса, провокирани от динамиката на икономическите реалности в страната. Специфичните особености на област Кърджали – етнически, географски, социален, икономически и културен аспект, дефинират на високо научно-изследователско ниво предизвикателството за намиране на баланс между интересите на всички заинтересовани обществени групи. Дефинирането на концепция, която акцентира пресечната точка в интересите на различните обществени групи гарантира по неоспорим начин практическата приложимост на очакваните и планирани резултати. Научният колектив ще създаде условия за постигане на по-пълно използване на резултатите от изследванията чрез тяхното публикуване и прилагане на различни други механизми за осигуряване на по-ефективно разпространение на резултатите.

РОЛЯТА НА ПАРТНЬОРСТВОТО

Проектът е разработен върху идеята за изграждане на общностно партньорство между основната институция (Висше училище «Земеделски колеж» - Пловдив) и организации и институции, притежаващи необходимия потенциал за неговото прилагане. Подходът на проекта е да помогне за развитието на подобно партньорство и да повиши капацитета на участниците в проекта:

- **Висшето училище «Земеделски колеж»** - да провежда специализирани обучения за селскостопански производители
- **Общинската администрация** - да координира дейностите за решаване проблемите на селскостопанските производители, предоставяйки

агроконсултации, както и осигурявайки средства по външни проекти за провеждането на програмата за обучение.

- **Местните нестопански организации** - да разпространяват специализирана информация и да осъществяват преки контакти със земеделските производители, с оглед популяризиране на резултатите от проекта.

Практиката показва, че подобно разпределение на ангажиментите е добра предпоставка за самостоятелно функциониране на модела, тъй като всеки от партньорите може да използва разнообразни механизми за финансиране на дейностите, които извършва след приключване на проекта. Това определя високата устойчивост на проекта, която зависи основно от изграждането на необходимия капацитет.

УСТОЙЧИВОСТ НА НИВО СОЦИАЛНА ПОЛИТИКА

Проектът се провежда с цел да се проучат възможностите за производство на храни от растителен и животински произход в Кърджалийска област като алтернатива на тютюнопроизводството. Резултатите от проекта ще предоставят научно-обоснована информация за алтернативни земеделски култури, които биха могли да се отглеждат в този регион. Това ще спомогне за насърчаване на предприемачеството и развитие на земеделско производство, осигуряващо трудова заетост и допълнителен доход на населението в Кърджалийския регион.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След приключване на дейностите по проекта работата ще продължи в следните насоки: Популяризиране резултатите от проекта чрез организиране на семинари и дискусии с местните и регионални структури и сред земеделските

производители ; Обучение на земеделски производители; Индивидуално консултиране.

Устойчивостта на проекта ще бъде осъществена в следните направления:

Съвместната дейност с организациите и институциите, реализирали този проект ще продължи и след приключване на проекта, като Висшето училище ще продължи да координира дейността. Създаденото сътрудничество ще бъде използвано и за съвместни дейности по други подобни проекти. Ще бъдат използвани и различни мрежи и организации в аграрния сектор извън партньорството, които ще допринесат за по-широкото популяризиране на резултатите и практическото им приложение.

ЛИТЕРАТУРА:

1. В. Василев, Р. Ангелова, М. Иванова и др. - Наръчник на земеделския производител, 2009. Община Кърджали, Сдружение „Академия БГ” – Кърджали.
2. В. Василев, Д. Димитров, М. Иванова и др. – Наръчник на земеделските производители в Кърджалийска област, 2010. Кърджали. Висше училище „Земеделски колеж” – Пловдив, Сдружение „Академия – БГ” – Кърджали.
3. Научен отчет по проект “Изследване на условията и приоритетите за производство на храни от растителен и животински произход в Кърджалийска област (ТК 01/ 0526, 2010.
4. Областна стратегия на Област Кърджали, 2005-2015 г.
5. Програма за развитие на алтернативно земеделие в Родопите, 2003 г.
6. Формуляри 2008, Тематичен конкурс за научно-изследователски проекти, подаден пред Фонд «Научни изследвания» на МОН.